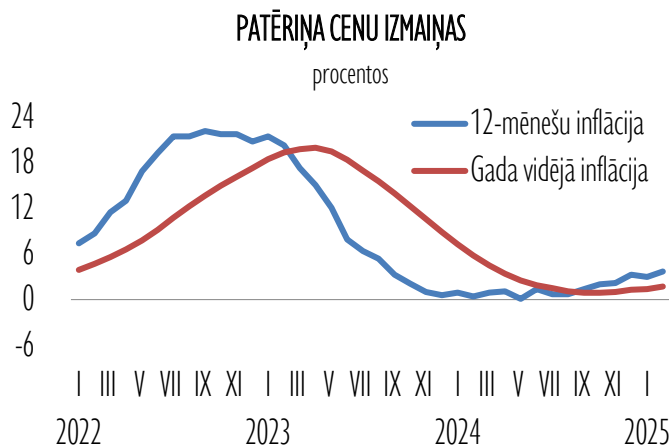

Par patēriņa cenām 2025. gada februārī

Cenu pieaugums februārī straujāks nekā tas raksturīgs šim mēnesim

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2025. gada februārī, salīdzinot ar janvāri, patēriņa cenu līmenis pieauga par 0,8 %. Precēm tas pieauga par 0,8 %, bet pakalpojumiem – par 0,7 %.

Tradicionāli februārim ir raksturīgas ļoti mērenas cenu izmaiņas, bet šogad pieaugums šajā mēnesī ir straujākais kopš 2022. gada, kad cenas pieauga par 1,6 % strauji augošo pārtikas un energoresursu cenu dēļ. Pirms 2022. gada straujāks cenu kāpums šajā mēnesī bija novērots tikai 2009. gadā.

Lielākā palielinošā ietekme šogad februārī bija cenu pieaugumam pārtikai par 0,9%, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,2 procentpunktiem. Pārtikai februārī tradicionāli ir sezonai raksturīgs cenu palielinājums. Lielākā palielinošā ietekme bija cenu kāpumam svaigiem dārzeņiem, maizei un kafijai, savukārt lielākā samazinošā ietekme bija cenu kritumam žāvētai, sālītai un kūpinātai gaļai un piena produktiem.

Pārtikas produktu cenas pasaulē pēc krituma iepriekšējos divos mēnešos februārī pieauga – mēneša laikā par 1,6 %, bet gada laikā – salīdzinot ar 2024. gada februāri, tām bija vērojams kāpums par 8,2 %. Lai gan gaļas cenu indekss saglabājās stabils, visi pārējie indeksi pieauga, ar vislielāko kāpumu cukura, piena produktu un augu eļļu cenās. Straujo cukura cenu pieaugumu pēc krituma iepriekšējos trīs mēnešos februārī veicināja bažas par globālā cukura piedāvājuma samazināšanos 2024./25. gada sezonā. Cenu kāpumu veicināja bažas par zemāku ražu Indijā un sausuma ietekmi Brazīlijā, kā arī Brazīlijas reāla vērtības pieaugums, kas ietekmēja eksportu. Strauji pieauga arī piena produktu cenas, pieaugot visās galvenajās piena produktu kategorijās piena ražošanas samazināšanās Okeānijā un spēcīgā pieprasījuma dēļ. Arī augu eļļu cenu indekss pieauga visiem galvenajiem augu eļļu veidiem. Palmu eļļas cenas atguvās pēc janvāra krituma, ko veicināja ražošanas samazināšanās Dienvidaustrumāzijā un pieprasījuma pieaugums biodīzeļa nozarē Indonēzijā. Sojas eļļas cenas kāpa spēcīgā pieprasījuma dēļ, savukārt rapšu un saulespuķu eļļu cenas pieauga bažu dēļ par iespējamu piedāvājuma samazināšanos. Mērenāks cenu kāpums februārī bija graudaugiem. Kviešu cenas kāpa ierobežoto eksporta apjomu Krievijā un bažu par nelabvēlīgiem ražas apstākļiem Eiropā, Krievijā un ASV dēļ. Savukārt gaļai cenas saglabājās praktiski nemainīgas. Turpināja samazināties putnu gaļas cenas, jo Brazīlijas eksports palielināja globālo piedāvājumu, neskatoties uz putnu gripas uzliesmojumiem citās valstīs, un cūkgaļas cenas, tām samazinoties Eiropas Savienībā. Savukārt liellopu un aitu gaļas cenas pieauga spēcīgā pieprasījuma dēļ.

Pakalpojumiem februārī cenas pieauga vidēji par 0,7 %, kas kopējo cenu līmeni palielināja par 0,2 procentpunktiem. Pakalpojumu sektorā lielākā palielinošā ietekme februārī bija cenu kāpumam ar mājokli saistītiem pakalpojumiem – mājokļa apsaimniekošanai un mājokļa īres maksai. Liela ietekme bija arī cenu kāpumam pārvadājumu pakalpojumiem starptautisko lidojumu sadārdzināšanās dēļ, sociālajai aizsardzībai (uzturēšanās maksai veco ļaužu pansionātos) un pirmsskolas izglītībai.

Februārī cenas turpināja pieaugt degvielai, bet mērenāk nekā iepriekšējos divos mēnešos – par 1,8 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu. Cenas straujāk pieauga benzīnam.

Brent naftas vidējā mēneša cena februārī, salīdzinot ar janvāri, samazinājās – par 4,2 %, bet februāra beigās, salīdzinot ar janvāra beigām, *Brent* naftas cena bija sarukusi par 4,7 %, kas bija straujākais mēneša kritums kopš 2024.gada septembra. Mēneša laikā ar nelielām svārstībām tās pakāpeniski samazinājās līdz 73 ASV dolāriem par barelu, jo bažas par ASV ekonomiku un plašāka tirgus

nenoteiktība negatīvi ietekmēja enerģijas pieprasījuma prognozes. Cenu kritumu veicināja arī cerības uz progresu Ukrainas miera sarunās. Tirgi saglabāja piesardzību saistībā ar ASV prezidenta ieviestajiem papildu tarifiem Ķīnai, kas ir pasaulē lielākais jēlnaftas importētājs. Tikmēr piegādes riski atkal aktualizējās, ierobežojot cenu kritumu. ASV prezidents atsauc uzņēmuma *Chevron* licenci darbībai Venecuēlā, kā arī šī mēneša sākumā noteica jaunas sankcijas pret Irānu, kas abi kopā varētu samazināt globālo naftas piedāvājumu. Viņš arī apstiprināja tarifus Meksikai un Kanādai, tostarp 10% nodevu Kanādas enerģijas importam, kas stāsies spēkā 4. martā. Savukārt OPEC+ apsver, vai īstenot plānoto naftas ieguves palielinājumu aprīlī vai saglabāt pašreizējo līmeni, rūpīgi izvērtējot globālās piegādes perspektīvas.

Liela ietekme februārī bija cenu pieaugumam ar mājokli saistītiem energoresursiem, kas kopā kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu. Lielākā ietekme bija cenu kāpumam elektroenerģijai par 3,6 %, ko noteica tās cenas kāpums biržā, samazinot tarifus, kas piesaistīti elektroenerģijas biržas cenām. To galvenokārt ietekmēja aukstāki un mazāk vējaini laikapstākļi februāra pirmajā pusē, kā arī Baltijas valstu atvienošana no Krievijas elektrotīkla un pievienošana Eiropas tīklam 8.–9. februārī samazināja pieejamo pārvades jaudu, kā rezultātā enerģijas plūsmas uz Baltiju kritās par 8%. Savukārt cenas nemainījās dabasgāzei, bet samazinājās siltumenerģijai – par 0,7 % un cietajam kurināmajam – par 1,1 %.

Būtisks cenu kāpums februārī bija tabakas izstrādājumiem, 1. februārī mazumtirgotājiem veicot tabakas izstrādājumu inventarizāciju saistībā ar 2025. gada 1. janvārī paaugstināto akcīzes nodokli vairākiem tabakas izstrādājumu produktiem. Tabakas izstrādājumiem cenas pieauga par 4,3 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu. Savukārt alkoholisko dzērienu cenas saglabājās nemainīgas.

Lielākā samazinošā ietekme februārī, turpinoties ziemas sezonas preču izpārdošanai, bija cenu kritumam apģērbiem un apaviem (samazinājums par 1,0%), kas kopējo patēriņa cenu līmeni attiecīgi samazināja par 0,1 procentpunktu.

2025. gada februārī, salīdzinot ar iepriekšējā gada februārī, patēriņa cenas pieauga par 3,7 %. Gada vidējā inflācija bija 1,7 %.

Arī turpmāk būtiska ietekme uz cenu izmaiņām būs cenu svārstībām pasaulē, kā arī to noteiks globālā attīstība, īpaši ģeopolitiskā situācija. Vienlaikus Latvijā liela ietekme būs jaunajām nodokļu izmaiņām, gan no piedāvājuma puses saistībā ar nodokļu un tarifu palielināšanu, gan pieprasījuma puses, pieaugot atalgojumam pēc nodokļu nomaksas, kas palielinās iedzīvotāju pirktspēju. 2025. gadā kopumā vidējā gada inflācija būs augstāka par 2024. gadā vēroto – aptuveni 2,5-3 % robežās.